

Ärende 33 Förändring i inkomstutjämning i kommuner och landsting (Fi2015/379) – Yttrande till regeringen

Bakgrund

Finansdepartementet har i januari 2015 remitterat en promemoria (Fi2015/379) med förslag till förändringar i inkomstutjämningsystemet. I promemorian föreslås att inkomstutjämningsystemet bör förändras så att regelverket återställs till de regler som gällde för beräkning av inkomstutjämningsavgifterna fram till utgången av 2013. Därutöver föreslås en avskaffning av det särskilda bidrag som kompenserar de kommuner och landsting som fick lägre intäkter till följd av sänkningen av inkomstutjämningsavgiften 2014. Det innebär att den s.k. tillväxtmiljarden fördelas till alla kommuner och landsting med ett lika stort belopp per invånare.

Syftet med förändringen inför 2014 angavs vara att dämpa tillväxthämmande effekter av inkomstutjämningsystemet. Vår bedömning är att de förändringar som gjordes inför 2014 inte uppmuntrade tillväxt.

Vårt förslag

I den nya promemorian (Fi2015/379) föreslås att tillväxtmiljarden fördelas till samtliga kommuner och landsting med ett lika stort belopp per invånare. På detta sätt beaktas inte tillväxt i de föreslagna förändringarna. Vi menar att den statliga miljarden bör bidra till att skatteutjämningsystemet som helhet uppmuntrar ett kommunalt ansvarstagande för de två viktigaste tillväxtfaktorerna: jobb och bostäder.

Tidigare har regeringen justerat utjämningsystemet så att de kommuner där befolkningstillväxt sker snabbast kompenseras för de eftersläpningseffekter som sker vid kraftig befolkningsökning till följd av att kostnaderna kommer direkt. Detta sker inom ramen för delmodellen befolkningsförändringar som sedan 2005 finns inom kostnadsutjämningsdelen. Under 2014 får 22 kommuner sådan ersättning. Kommunen har i de ovan nämnda yttrandet och skrivelserna begärt att ett nytt förslag ska tas fram till hur fördelning av det statliga tillskottet på en miljard kronor skulle kunna få en tydligt incitamentsskapande tillväxteffekt inom ramen för utjämningsystemet.

Sammanfattningsvis är vi liksom tidigare positiv till att staten tillskjuter en miljard till utjämningsystemet för att uppmuntra tillväxt. Det är viktigt att kommunerna tar ansvar för att såväl skapa nya jobb som att bygga nya bostäder. Därför bör tillväxtmiljarden finnas kvar, men utformas så att den verkligen skapar dessa incitament.

Ett alternativ som har diskuterats är att fördela den utifrån kommunernas ansvarstagande för bostadsbyggande. Ett annat alternativ för att uppmuntra tillväxt skulle kunna vara att statens tillskott läggs in i den etablerade tillväxtfaktorn i kostnadsutjämningsdelen. En beräkning av vilken effekt på kommunnivå en sådan hantering skulle kunna få under 2015 redovisas i bilaga till detta yttrande.

Bilaga till yttrande över promemorian Ändrad inkomstutjämning för kommuner och landsting

Ett alternativ som anges i yttrandet för fördela tillväxtmiljarden med syfte att uppmuntra tillväxt, skulle kunna vara att den läggs in i den etablerade tillväxtfaktorn i kostnadsutjämningen.

En jämförelse mellan olika alternativ redovisas i nedanstående tabell med tre sifferkolumner.

Kolumn 1: Fördelning av tillväxtmiljarden enligt 2014 års modell. Siffrorna som anges är de som presenterades vid införandet av systemet inför 2014.

Kolumn 2: Fördelning enligt vad som föreslås i promemorian (Fi2015/379). Summorna visar enbart effekten av fördelningen av tillväxtmiljarden. Av tabellen framgår inte den "förlust" som de 12 kommunerna i kolumn 1 får med anledning av den höjda inkomstutjämningsavgiften.

3: Fördelning av tillväxtmiljarden utifrån vårt förslag. Beräkningen baseras på att tillväxtmiljarden fördelas utifrån andel av befolkningstillväxten i de kommuner som får ersättning för eftersläpningseffekter inom ramen för kostnadsutjämningen under 2015.

Kommun	Utfall enligt den tidigare regeringens beslut	Utfall enligt finansdepartementets nya förslag	Utfall enligt vårt förslag
Botkyrka	0	9 413 012	24 338 915
Danderyd	30 337 200	6 781 950	0
Ekerö	16 277 595	5 592 510	5 423 620
Haninge	0	870 768	22 637 718
Huddinge	0	11 038 734	31 379 515
Järfälla	0	7 464 308	23 294 616
Lidingö	42 110 514	9 553 530	0
Nacka	87 115 464	20 126 820	24 995 813
Sigtuna	0	4 666 862	13 626 424
Sollentuna	62 818 945	14 544 600	21 121 799
Solna	40 484 854	15 618 540	26 292 766
Stockholm	466 079 400	191 604 210	268 856 587
Sundbyberg	0	4 647 146	25 315 841
Södertälje	0	9 756 346	21 323 922
Täby	61 480 530	14 154 000	19 066 887
Upplands-Bro	0	2 677 348	11 167 267
Vaxholm	9 689 164	2 374 260	0
Värmdö	0	4 273 708	9 954 532
Knivsta	0	1 701 088	8 590 205
Uppsala	0	22 006 766	43 725 830
Lomma	20 636 000	4 813 410	7 006 913
Vellinge	19 314 432	7 165 620	0
Malmö	0	33 641 750	89 034 953
Göteborg	0	57 323 316	133 552 429
Strömstad	0	1 341 218	2 728 653
Österåker	2 066 636	8 626 380	0
Örebro	0	15 086 450	31 564 794